

Quimògraf 'aparell que serveix per a indicar gràficament les variacions o ondulacions', compost del grec *κῦμα* 'ona'; *quimogràfic*, *quimograma*.

QUIMONO, del japonès *kimono* 'túnica que vestien tradicionalment els japonesos'. □ 1.ª doc.: DFa.

Quimós, V. *alquímia*

QUIN, -A, amb la seva variant antiga *quiny*, -a, té 10 paral·lels en occità antic i modern, i també en italià antic; és explicable per una base QUINA (< *quinam*, pronom interrogatiu neutre indefinit, compost de *qui* amb la partícula -*nam*), suposant que la forma del masculí *quin* fou treta del femení *quina*; la variant amb -ny, 15 que és tan antiga com *quin* en aquesta llengua i en les altres esmentades, sembla ser també de l'època del llatí vulgar i suposa una variant *QUINIAM, potser deguda a la influència de *quispiam* 'algú'. □ 1.ª doc.: *quinia* (per *quinya*) en doc. del 1.^r quart del S. XIII 20 (Russell-Gebbett, *Med. Cat. Ling. Texts*, p. 95.8), *quin*, -a, en Llull etc.

La forma *quiny* apareix, al costat de *quin*, en els textos antics durant tota l'Edat Mitjana (vegeu els exemples que citem infra de *CostTort.*, la *Cròn.* de 25 Jaume I, Eiximenis, StVicentF); en alguns textos alternen les dues formes com en els passatges citats de *CostTort.*, d'Eiximenis, de Pere III, infra. En el segle xv encara sembla tenir molta vitalitat, car ultra els *Sermons* de StVicentF apareix en el *Curial* ben sovint. 30 APar que va fer una anàlisi dels trets lingüístics d'aquest darrer text troba, no sense sorpresa, que *quiny* és general com a forma del masculí mentre el femení regularment es dona en la forma *quina*. S'ha d'afegir que aquest fet no es corrobora en altres textos i s'ha d'atribuir a l'hàbit lingüístic particular de l'autor o del copista. D'altra banda, *quiny* no apareix en el *Spill* (on trobem *quin* normalment, vv. 1929, 1936, 7922, 9078 etc.) i *quin* sembla ser l'única forma usada també en el *Tirant* si hem de jutjar pels exemples 40 numerosos que en cita DAG. d'aquest text. En tot cas, però, tot mostra que *quin* i *quiny* es donaven en el català parlat a l'època medieval. Al costat d'aquestes formes sembla haver existit en català antic una variant amb vocalisme *que-*, que també existia en occità antic i avui en bearnès, i també en italià antic, i en formes secundàries amb -*et* en franco-prov. i en l'it. ant. *chente* (infra). Saroïhandy (RFE IV, 44, n. 2) reporta que en els Privilegis de la Vall d'Àneu (a. 1408) apareixen alguns exemples de *quenyà* (ff. 21 i 38v) al costat de 50 *quinya* (f° 20v) i a més la combinació *quen que*: «per *quen que* testimoni o sagrament que farà» (f° 7), «tots sos vens *quens que sien*» (f° 3). Avui dia *quin*, -a, és general en tot el territori català. Notem, però, que a la Catalunya francesa la forma del plural masculí és *quinos* o *quis* (Fouché, *Morph. hist. rous.*, p. 72), i segons AlCM (s. v. *quin*) el pl. *quinos* es diu també a la comarca d'Alacant.

Aquest mot és ben usual, des d'un principi, amb els seus valors d'interrogatiu adjectiu o pronom indi-

vidualitzant (com en frases tipus *quin dia vindrà?*, *quina mida té?*, *quin vol?*, *no sap quin vol*) i d'interrogatiu qualitatiu amb el sentit de 'quina mena de', 'de quin caràcter': «--- *quinia* cantitat ('quin preu') metria hom al caval ---», en el document de l'inicial; «Los carnicers deuen dir --- la carn de *quinya* bèstia és; e si'ls serà demanat si és de primal, si no u és, deuen dir que no» (*CostTort.*, ed. Oliver, 407), «Com lo senyor vol començar de fer la nau --- deu dir als parçoners de *quin* gran ne *quinyes* mides ne de quantes goes lo farà» (ib., 448); «demanam-li (= a En Berenguer) *quinyes* ports havia de prop de la Ciutat, en ves *Cathalunya*» (Jaume I, *Cròn.*, cap. 58, ed. Col. Pop. Barc. II, 24), «--- Per *quinya* raó ---» (ib., cap. 23, 1, 60); «(Sant Bernat dix que) no la avia vista (= la sella) ni sabia *quina* era» (*VidesR*, P178v2, *qualis esset* V533, 31), «¿*Quina* és la vostra vertut, mesquí, que no podets apoderar una femna?» (ib., 208v1). Pere III en una carta escrita a València el 1348 deia: «per aquesta manera passà l'avalot, per què podets veyer en *quin* ayre e en *quiny* partit vivim» (*Epist. Pere III*, NCl., p. 97); «Preen-se tals oficials que eximpli e offici prenen de noble e de valerós animal. E de *quiny*? Leó o orifany, o unicorn?» (Eiximenis, *Doctr. Comp.*, NCl., 82.10); «Emperò prengam pedres e iscam-li a camí, e vejam *quin* continent farà» (Eiximenis, *Dotzè*, NCl. VI, 97.7), «e neguna [de les dones] no ho vol fer, dient *quinya* oradura los era venduda a tots» (*Terç*, ib., 33.7); «E molts, confiats en açò, porien caure en la fossa de què jo són escapat. —*Quina* és la fossa, Sènyer? —Infern, dix ell» (Metge, *Somni*, NCl., 68.25); «Ara, vosaltres sabeu *quiny* turment li devie estar, que era tan bella» (StVicentF, *Sermons* II, 175.5), «E açò, per *quiny* poder?» (ib. I, 256.2); «yo no sé de *quiny* pèl nos vets, mas yo veig a vós de tal ---» (*Curial*, NCl. II, 44.9), «ell no podia pensar *quina* fi hagués poguda haver aquella batalla» (ib., 61.21); «*quin* plaer, *quina* consolació pot ésser a una donzella que tothom se rigua ---» (*Tirant*, DAG).

Llull, que era ben conscient dels valors semàntics dels mots que emprava, especifica el sentit de *quin* com segueix en la traducció d'Al-Gazzali: «“*Quin*” mostra diferència / en genre e'n spècia, / cant hom diu: e *quin* animal? / e hom respon: racional» (AlCM). Amb aquest sentit qualitatiu *quin* coincidia amb l'interrogatiu llatí *qualis*, el qual amb valor qualitatiu havia continuat en català antic (*QUAL*). D'aquí que trobem en el llenguatge antic la combinació *quin e qual* com a expressió reforçada: el DAG cita d'un text del S. xv «*quin e qual* deu ésser lo bisbe pus qu'és elet e consecrat»; apareix també en Eiximenis: «Per lo dit estudi coneixen *quin ne qual* deu ésser regidor de la cosa pública» (*Regim. Cosa Públ.*, NCl., 185.4); «--- demanant *quina e qual* era l'ocasió que ell tot sol venia» (*Decameró* VII, § 8, 418.2f.); «--- de *quin ni qual zel* ---» (en doc. de mj. S. xv, Calmette, RLR LII, 12); i en la forma *quin o qual* en el *Spill*: «Ses criatures / Mig avorrides / Donen a dides, / E les mesquines / No guarden quines, / *Quines o quales*, / Bones o males» (v. 9079).